

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
Одбор за уставна питања
и законодавство
04 Број: 011-1222/21
5. јул 2021. године
Београд

НАРОДНА СКУПШТИНА

Одбор за уставна питања и законодавство Народне скупштине, доставља, на основу члана 194. став 2. Пословника Народне скупштине ("Службени гласник РС" број 20/12 - пречишћен текст), Народној скупштини Предлог аутентичног тумачења **одредбе** члана 17. став 1. Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС", бр. 36/11 и 139/14).

За представника Одбора у Народној скупштини одређена је Јелена Жарић Ковачевић, председник Одбора.

ПРЕДСЕДНИК

Јелена Жарић Ковачевић

ПРЕДЛОГ

На основу члана 8. став 1. Закона о Народној скупштини ("Службени гласник РС", број 9/10) и члана 194. став 2. Пословника Народне скупштине ("Службени гласник РС", број 20/12 - пречишћен текст)

Народна скупштина на седници одржаној __. јула 2021. године, донела је

АУТЕНТИЧНО ТУМАЧЕЊЕ

одредбе члана 17. став 1. Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС", бр. 36/11 и 139/14).

Одредба члана 17. став 1. Закона о заштити корисника финансијских услуга гласи:

„Банка и давалац лизинга су дужни да кориснику пруже информације и одговарајућа објашњења о условима који се односе на уговор о депозиту, кредиту или лизингу, уговор о дозвољеном прекорачењу рачуна, односно уговор о издавању и коришћењу кредитне картице за које је показао интересовање (у даљем тексту: понуда), на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду.“

Ову одредбу закона треба разумети тако да су банка и давалац финансијског лизинга испунили законску обавезу да омогуће упоредивост понуда различитих давалаца истих услуга и процену корисника да ли понуђени услови одговарају његовим потребама - ако су кориснику доставили понуду за закључење наведених уговора у складу са посебним одредбама овог закона и прописима донетим на основу тог закона, те да тиме што кориснику није достављена спецификација, структура или методологија обрачуна накнада за обраду кредита, односно трошкова обраде кредита, накнада за пуштање кредита у течај, накнада за праћење кредита и слично, односно што кориснику код трошкова који су пренети на њега (трошкови процене вредности непокретности и покретних ствари, све премије осигурања и накнаде у вези са тим осигурањем и кредитом или друге накнаде у вези са средствима обезбеђења кредита, трошкови уписа у регистар код надлежног органа, трошкови прибављања уверења, потврда, дозвола и решења надлежних органа, трошкови Кредитног бироа и слични трошкови) у оквиру уговорених услова одобравања и коришћења кредита, није посебно образложено на који начин је пренос тих трошкова па корисника утицао на висину каматне стопе - корисник није доведен у заблуду.

Ово аутентично тумачење објавити у „Службеном гласнику Републике Србије".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

У судској пракси већ дуже време постоји неуједначеност схватања о законитости, односно допуштености одредбе уговора о кредиту којом се предвиђа дужност корисника кредита да банци плати паушално одређени новчани износ на име накнаде за обраду кредита, накнаде за праћење (администрирање) кредита и слично. На седници Грађанског одељења Врховног касационог суда (у даљем тексту: ВКС) пре више од две и по године усвојен је правни став о овом питању¹, са циљем уједначавања праксе нижестепених судова. Међутим, судови и даље на различите начине тумаче тај правни став ВКС, тако да је судска пракса о дозвољености уговарања ових накнада и даље неуједначена. Неизвесност правне судбине уобичајених уговорних одредаба о накнадама генерише повећани правни ризик за учеснике у правном промету, ствара велики притисак на правосуђе, угрожава правну сигурност, нарушава поверење у домаћи банкарски систем и дестимулише инвестициону и предузетничку климу у земљи. То су разлози због којих је неопходна законодавна интервенција, кроз ово аутентично тумачење. Иако се до сада судови у овим поступцима нису директно позивали на одредбе Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС”, бр. 36/11 и 139/14), имајући у виду досадашњу неуједначену и непредвидиву судску праксу, потребно је обезбедити правну сигурност и у вези са начином примене одредаба овог закона.

Накнада за обраду кредита по својој правној природи јесте накнада за банкарску услугу. Друге накнаде за банкарске услуге јесу, примера ради, накнада за пуштање кредита у течај и накнада за праћење кредита и сл. Ове накнаде се по доброј банкарској пракси обрачунавају паушално у номиналном износу или као проценат одобрене главнице. Накнада за обраду кредита се понекад назива уговореним трошковима, накнадом трошкова или накнадом на име трошкова обраде кредита. Међутим, новчани износ који корисник кредита плаћа банци на име накнаде за обраду кредита представља приход за банку (а трошак за корисника). Банка тај свој приход не мора (у целини) да употреби за покривање стварних трошкова које има у вези с конкретним кредитом.

Република Србија је на себе преузела уставну обавезу да штити потрошаче и законску обавезу да унутрашње стандарде заштите потрошача усклади са стандардима који важе у Европској унији (ЕУ).² Законом о заштити корисника финансијских услуга транспонована је у домаћи правни систем Директива ЕУ о потрошачким кредитима (2008/48 ЕЗ), с тим да се одредбе овог закона примењују и на стамбене кредите. Тиме су у наш правни систем уведени високи стандарди заштите корисника банкарских услуга. Тако се одредбом члана 17. став 1. Закона о заштити корисника финансијских услуга утврђује, декларише један општи стандард информисаности корисника у преговорној фази, пре свега у циљу обезбеђивања упоредивости понуда банака, као и информисаности корисника о укупној цени кредита. Ова општа одредба је конкретизирана кроз низ посебних одредби и то најпре у самом члану 17. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Наиме, у преосталих десет ставова овог члана детаљно је прописано шта понуда банке за сваки од њених депозитних и кредитних производа мора да садржи. Поред тога, Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику

¹ Грађанско одељење ВКС, Правни став о дозвољености уговарања трошкова кредита, 22. мај 2018, *ParagrafLex*

² члан 90. Устава Републике Србије, „Службени гласник РС“, 98/06 и члан 78. Закона о потврђивању Споразума о стабилизацији и придруживању између европских заједница и њихових држава чланица, с једне стране, и Републике Србије, с друге стране, „Службени гласник РС“, број 83/08.

(„Службени гласник РС“ бр. 65/11 и 62/18) прописани су униформни обрасци понуда (и обавезних елемената уговора) по одређеним производима (депозит, кредит, кредитна картица) које су све банке дужне да примењују, чиме се заиста обезбеђује прокламована упоредивост понуда банака. Кроз те обрасце се на једноставан, јасан, разумљив и недвосмислен начин презентују подаци о врсти и износу свих накнада и трошкова које банка наплаћује.

Притом, јединствени начин обрачуна ефективне каматне стопе (у даљем тексту: ЕКС), полазећи од основног принципа да су сви трошкови, накнаде и сл., укључене у обрачун те стопе (па чак и трошкови у вези са везаним уговорима попут трошкова одржавања текућег рачуна) обезбеђује да су понуде банака упоредиве и путем висине ЕКС. Дакле, уз висину ЕКС и могућност да корисници из униформних образаца понуда јасно уоче разлике у понудама банака, и то не само у номиналној каматној стопи него и у трошковима и накнадама, као и врсти услуга које се пружају (нека банка нпр. наплаћује накнаду за праћење кредита, дуге не, једна банка нуди осигурање и наплаћује накнаду, друга не нуди то осигурање али је номинална каматна стопа већа) - у потпуности је обезбеђен стандард из члана 17. став 1. Закона о заштити корисника финансијских услуга - да су понуде банака упоредиве и да корисник може да процени да ли понуђени услови одговарају његовим потребама. Додатни захтев из ове одредбе - да начин приказивања пружања информација и објашњења корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду - не може се тумачити тако да се та заблуда претпоставља него би корисник морао да је докаже. Притом, ни ова одредба, као ни било која друга одредба Закона о заштити корисника финансијских услуга, а ни Одлука о ЕКС, нити било који други пропис којим су уређене финансијске услуге не предвиђа обавезу банке да наброји трошкове које наплаћује кроз накнаду за обраду кредита, праћење (администрирање) кредита и сл., нити да их специфицира или доказује постојање и износ тих трошкова, или начин како је обрачунала износ накнаде.

Такође, у случају трошкова који су пренети па корисника попут премије осигурања кредита трошкова уписа у регистар надлежних органа, трошкова процене вредности непокретности и сл. банка није дужна да посебно образлаже на који начин је пренос тих трошкова, у оквиру уговорених услова одобравања и коришћења кредита, утицао на висину каматне стопе, односно не може се узети да је због непостојања тог образложења корисник био доведен у заблуду.

Другим речима, што се тиче информисања корисника о накнадама за обраду кредита/кредитног захтева и накнада за администрирање/праћење кредита, ови прописи обавезују банку да корисника једноставно, јасно и разумљиво информисе о укупном износу тих накнада који падају на његов терет, као и о висини ефективне каматне стопе у чији су обрачун ушле и те накнаде, јер је процењено да су ови подаци погрешни, али и довољни да би корисник могао да утврди колико ће га коштати кредит ако се одлучи да га узме код одређене банке, као и да упореди понуде различитих банака, тј. да донесе информисану економску одлуку о томе да ли ће и с којом банком закључити уговор о кредиту. Да би корисник такву одлуку донео није погрешно. а ни уобичајено (као уосталом ни код других производа и услуга које купује изван финансијског сектора) да му давалац услуге достави детаљну спецификацију елемената на основу којих је формирана цена услуге или које ће трошкове свог пословања покривати из остварене цене.

Такође, треба имати у виду и да је Суд правде ЕУ заузео став да када банка у потпуности поштује строге прописе о дужности предуговорног обавештавања потрошача, односно корисника финансијских услуга, није дужна да доказује порекло

трошкова у вези с којима наплаћује накнаду, односно да их специфицира, као и да није дужна да наводи о којим услугама, односно трошковима је реч.